

А. В. Козак – доцент
кафедри іноземних мов
факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Застосування технології інтерактивного навчання у формуванні готовності майбутніх фахівців до міжкультурної комунікації

Інтеграційні суспільні процеси змінюють не лише статус іноземної мови у суспільстві, але й функції, які вона у ньому виконує. Пріоритетними стають встановлення взаєморозуміння між народами; забезпечення доступу до різноманіття світової політики й культури, тобто міжнародні контакти, які розширюються, **актуалізують** міжкультурну комунікацію.

Нові умови життя радикально змінили завдання підготовки фахівців у цій галузі. Сучасному суспільству потрібні вже не просто викладачі та перекладачі, а фахівці з міжнародної та міжкультурної комунікації, що виходять за рамки власне знання мови.

Дослідженнями з формування готовності до певних видів діяльності займалися М. Д'яченко, К. Дурай-Новакова, Л. Кандибович, К. Платонов, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, В. Ядов, Ж. Годфруа, М. Сміт; різними аспектами міжкультурної комунікації - Ф. Бацевич, Н. Гальскова, Л. Мацько, В. Сафонова, О. Селіванова, С. Тер-Мінасова, І. Халєєва та ін..

У дослідженні, усвідомлюючи все розмаїття педагогічних технологій, які сприяють формуванню готовності студентів до міжкультурної комунікації, ми зупинили свій вибір передусім на *технології інтерактивного навчання*, головною особливістю якої є її особистісно-орієнтована, гуманістична спрямованість, де закладені сприятливі можливості для створення станів, що максимально інтенсифікують всі компоненти готовності до міжкультурної комунікації.

Інтерактивне навчання (від англ. *inter* – взаємний та *act* – діяти, тобто означає здатний до взаємодії, діалогу), яке, за твердженням А. Маркової [1],

допомагає виявлятися «творчому базису» особистості, активізуючи її внутрішні механізми.

Саме тому особливий інтерес у процесі навчання становили такі технології (методи) інтерактивного навчання, як «мозковий штурм» («мозкова атака»), «метод проектів» тощо.

Зупинимося коротко на специфіці реалізації означених методів у процесі інтенсифікації навчання студентів готовності до міжкультурній комунікації.

Передусім відзначимо, що реалізація міжкультурного діалогу, побудованого на принципах «мозкової атаки», базується на врахуванні психолого-педагогічних та лінгвістичних закономірностей. Зауважимо, що метод і термін «мозковий штурм» (мозкова атака) вперше був застосований американським ученим А. Осборном [3] як модернізований варіант евристичного діалогу Сократа з широким використанням вільних асоціацій, одночасним створенням психоевристичного мікроклімату в малих групах для підвищення ефективності вирішення творчих завдань. Ми виходимо з того, що у звичайних умовах творча пізнавальна активність людини стримується існуючими бар'єрами (соціальними, культурними, міжнаціональними, психологічними, педагогічними тощо). Цю ситуацію зручно виразити у вигляді моделі «шлюзу», в ролі якого, як правило, виступають національні традиції і звичаї, відсутність позитивних емоцій, боязнь помилок і критики тощо. Міжкультурний діалог в умовах «мозкової атаки» є засобом, що дозволяє прибрати «шлюз», вивільнити творчу енергію учасників вирішення творчого комунікативного міжкультурного завдання.

Розглянемо модифікований варіант «Мозкового штурму» – як міжкультурний діалог з деструктивною віднесеною оцінкою, суть якого полягає в активізації творчого комунікативного та інтеркультурного потенціалу студентів при колективному генеруванні ідей із подальшим формулюванням контрідей. Він широко включається в практичні заняття, зокрема при вивченні розмовних тем: «Україна – ЄС: на шляху до

інтеграції», «Знайомство в мережі Інтернет», «Волинь – Польща: єврорегіон Буг» тощо.

Досвід використання цього методу у практиці навчання студентів основам міжкультурної комунікації показав, що його реалізація є ефективною при врахуванні психолого-педагогічних закономірностей і відповідних їм принципів: *співтворчості у розв'язанні творчого завдання; довіра творчим силам і здібностям один одного; оптимального поєднання логічного та інтуїтивного* [2].

Цілком очевидно, означена технологія є методом колективного пошуку оригінальних ідей, де викладач, спираючись на демократичний стиль спілкування, заохочуючи фантазію й неочікувані асоціації, стимулює зародження оригінальних ідей і, по суті, є їх співавтором. І чим більш розвинутими є здібності педагога до співдружності і співтворчості, тим ефективнішим є вирішення творчого завдання.

Не менш важливим є те, що всі студенти виступають «на рівних», забороняється критика, а викладач стимулює будь-яку ініціативу членів творчої групи. При цьому усіяко заохочується інтуїція і послаблюється активність логічного мислення, що, на нашу думку, є оптимальним в умовах генерування ідей, відтермінованого логічного та критичного їх аналізу.

До безсумнівних переваг означеної технології відносимо те, що всі її учасники «зрівнені», оскільки абсолютно виключається авторитарність у процесі її застосування. До того ж доброзичливий психологічний мікроклімат створює умови для розкутості, «емоційного вогнику», активізує інтуїцію та уяву, автоматично знімаючи ліню, рутинність мислення, раціоналізм, формалізм тощо.

Однак ми фіксуємо й певні недоліки й обмеження цього методу, оскільки його застосування дозволяє висувати, знаходити творчу ідею лише у загальному вигляді, не гарантуючи її ретельної розробки; не завжди вдається подолати інерцію мислення, адже іноді створюється лише ілюзія найбільш імовірного засобу, прийому, підходу вирішення творчого завдання.

Додамо також, що такий колективний пошук оригінальних ідей потребує порівняно високої майстерності керівника, здібностей до імпровізації, почуття гумору.

Таким чином, застосування технології інтерактивного навчання забезпечує можливість чіткого цілеспрямованого формування готовності майбутнього фахівця у сфері міжнародних відносин до міжкультурної комунікації.

Література

1. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Знание, 1996. – 304с.
2. Дж. К. Джонс. Методы проектирования / К. Дж. Джонс. – М.: Мир, 1986. – 326с.
3. Alex F. Osborn. Wake Up Your Mind: 101 ways to develop creativeness / New York, London: Charles Scribner's Sons, 1952. – 256р.